

Bojár Iván András művészettörténész, az OCTOGON főszerkesztője
A rút kiskacsa meséje
Mátranovák, a FISE Alkotóház Kis galériájának homlokzati kialakítása
Shaping the facade of the FISE Small Gallery - Community Art Project
2013. augusztus-szeptember

Duration: *August - September 2013*
Location: *Artists' retreat of F.I.S.E (Studio of Young Designers) Mátranovák,*
Participants: *7 students from the University of Pécs, Faculty of Music and Visual Arts/ Ceramics,*
members of the local community and visiting guests.
Sponsors: *MAPEI Kft., Zsolnay Porcelain Manufacture Ltd., Pannon Autópark*
Coordinators: *visual artists Kinga Ráthonyi and Neil Wolstenholme*

The summer professional practice of the students from the Ceramics Department took place at the FISE Artists' Retreat in Mátranovák where they lived and worked for 10 days. The aim of their stay was to develop the facade of the Small Gallery in the garden of the artists' retreat. The retreat was previously transformed from an old country house and the gallery was made from the summer kitchen building.

The aims of the project were to give firsthand experience to the students in the creation of architectural ceramics and in community art, to create a visual focal point in the village and to save the building from further deterioration. The students developed designs for the task and created clay relief segments in Pécs during the spring semester. Upon arrival to Mátranovák they re-evaluated and altered their designs, learned to mortar, to create mosaics and to grout. The facade was created out of relief segments made by the students, recycled Zsolnay architectural ceramics, coloured mortar from Mapei and glass mosaic made by glass artist Péter Borkovics. The members of the local community donated manpower and materials, repaired the roof and made a new well-head. They also provided all necessary assistance and support throughout the full creation period. That is the short story of how the old summer kitchen building was rejuvenated to a stunningly colourful contemporary new gallery. The work was documented and published on Facebook that allowed the village and a wider virtual community to follow the project. The work was well received by all inhabitants of the village and now serves as an exciting spectacle on their main Street.

Végy egy magyar falut. Eldugottat, szegényt. Olyat, amelynek minden utcája - ha egy-egy ház ennek ellen is áll - árulkodik róla, hogy lakói régen megadták magukat a létezés nehézségeinek. Talán sosem volt másként. Mikor szerzetesek települtek a közeli völgybe, mikor az uraság fordított energiát, hogy gazdasága fölvirágozzék, mikor a Tsz, vagy manapság egy multi cég hozott munkát ide, olyankor egy-egy röpke évtizedre úgy tűnt, lesz munka, kibontakozás, a helyi ember lehámozza magáról a lét elviselhetetlen súlyát. Győzni fog. Élte könnyű lesz. Nem így történt. Ahogyan - a világ egy-két szerencsés helyétől eltekintve, - rendszerint máshol sem.

Aztán egy napon vidám zajos társaság érkezett. Rövid időt töltöttek csak itt, de bizonyosságot hoztak, hogy a kreativitás, a szépségteremtés képességével van megváltás. Az utolsókból első lehetnek. Ez történt. A falu házat adott a fiatal iparművészeknek, jöjjenek, tegyenek ott kedvük és tehetségük szerint. Minden közösségnek csak jót tesz, ha értékteremtő külső impulzusok hatnak rá. Tán az itt élőknek is jót tesz majd - gondolták. A ház jó helyen áll, hagyományos parasztház, szép homlokzattal, a falu központjában. Majd' mindenki eljár a kapuja előtt. Szép ház, de régtől lakatlan, romló. A falu apraja-nagyja jóérezésből, tenni akarásból, megbecsülésből - kinek mi je volt, - ágyakat, székeket, asztalt, karnist hordott be a régi házba. Kifestették a régtől elhagyott porta szobáit, lakályossá tették a benne létezést. Ide jöttek a gyermekkor derűjéből még sokat megőrző fiatalok. Kalandra vágytak, öröme, nevetésre, jó érzésre. És megkapták, megteremtették maguknak.

Nyári szakgyakorlat! Valójában hosszúra nyúló munkás napok, melyek után kimerült tagokkal, jóleső mély fáradtsággal kerültek el ágyaikon a Ráthonyi Kinga és Neil Wolstenholme vezette csapat diákjai. De nem az alaposság, nem az elvégzett munka mennyisége, nem a kvantitatív tényezők számítanak. Hanem a minőség. Az egymástól elválaszthatatlan emberi és művészi minőség. E napok jókedve ráépült a házra. Pontosabban nem is a parasztházra, hanem az udvar egy vacak kis melléképületére, melyre a falu közvéleménye régen kimondta már: pusztulásra érett. Mint szomorú, reménytelen jövőképű nők, akik már saját nőiességükben sem bíznak, és mégis alkalmat kapnak, hogy szakértő kezek formálják újra hajukat, emeljék ki szemeik fényét, szájuk ívét, s miután az átváltoztató processzus után a tükörbe nézve döbbennek rá, hogy mindennapjaik szomorúsága önnön tehetetlenségükből és nem valós adottságaikból fakad, úgy lett az utolsó kis kalyibából néhány szorgos nap alatt a falu első háza. Ennyi ékesség sehol a környéken nem települt még épületre. Egy négyzetcentiméterre ennyi figyelem, szerető gondoskodás még sohasem jutott. A művészet diadalt aratott a lét sivárságán.

A nyári szakgyakorlat értelme kettős. A rút kiskacsából valóban pompás hattyú lett. Sikerélmény és megelégedés az alkotók fizetsége. A falu népe pedig, valahányszor a megszépült házikó előtt megy el, saját mindennapjaiban élheti meg, hogy lám csak, az a fura homályos, nehezen leírható fogalom, a művészet, micsoda megváltó erőre képes.

És van egy harmadik tanulság is. Ha az urbanisztika szakmai figyelmével közelítünk, e néhány nap alapján az is megállapítható, hogy a kreatív gazdaság - egy a mostani sikerélményre alapozva, nagyobb léptékű terveket szöve olyan hozzáadott értékkel tudhat egy települést megerősíteni, melynek révén a faluközösség tényleges pénzügyi befektetés nélkül is képes lehet új irányt szabni a saját életének. A siker nem a bankszámlákon, hanem az emberi szívben, fejben és kézben lakik.